

AKADEMIE PRO REGIONÁLNÍ VÝZKUM A ÚZEMNÍ PLÁNOVÁNÍ V ROCE 1997

Hannoverská Akademie pro regionální výzkum a územní plánování (Akademie für Raumforschung und Landesplanung - ARL) je významnou organizací, jejíž pracovní programy zahrnují i celoevropskou problematiku. Má úzké pracovní kontakty i s našimi pracovišti, zabývajícími se regionálním a územním plánováním jako jsou vysoké školy různého zaměření, výzkumná pracoviště, projektové instituce, mezi které v ČR patří i Terplan. Úzké odborné kontakty jsou též s odborníky z resortů, kam patří regionální a územní plánování, či problematika životního prostředí. O širší vědeckého záběru ARL svědčí její každoroční zprávy, z nichž poslední za rok 1997 vyšla v nedávné době.¹⁾

Roční zprávy mají už několik let stejnou strukturu, vycházející z editorialem a úhrnného přehledu aktivit ve sledovaném roce včetně předběžného pracovního programu na příští rok. Následuje rozsáhlý přehled pracovního zaměření v analyzovaném období, členěný výzkum vývoje sídel v celoevropském měřítku, vývoj osídlení z pohledu ekologů, šetření v regionálních měřících, výzkum zaměřený na Německo, výsledky výzkumu ekonomických aspektů územního plánování a metodika prostorového plánování. Následuje oddíl věnovaný práci zemských pracovních společenství, kde se jednotlivé spolkové země prezentují svými regionálními aktivitami. Poslední částí je oddíl věnovaný konferencím, seminářům, pracovním setkáním a dalším akcím ve světě i v Německu. Publikaci zavírají organizační záležitosti a přehled vydaných publikací.

V této zprávě se zaměřuji na aktivity ARL s nadnárodním celoevropským dosahem. Prezident ARL prof. Dr. Klaus Wolf v úvodním slově vyzdvihuje nové vědecké zaměření Akademie ve směru rozšíření plánovaných prací, jejich prohloubení a navažování dalších kontaktů s předními odborníky všech vědeckých disciplín. Má se zvýšit i úroveň vydávaných publikací. Z hlediska metodiky vědecké práce se kromě rozšíření okruhu výzkumných prací Akademie zaměřil na zvýšení vědecké úrovně a organizačního zajištění výzkumu, na větší flexibilitu pracovních skupin, které mají ve výzkumu důležitou úlohu, na reorganizaci vědecké rady a redakční rady časopisu "Raumforschung und Raumordnung", na přísnější vyhodnocování interní i externí spolupráce a na zjednodušení publikační práce.

Přednostně se práce ARL soustředí na výzkum sídelních důsledků změn ve vývoji společnosti, na souvislosti mezi sídelními strukturami a životním stylem a na regionální vývoj probíhající v protichůdných procesech globalizace a regionalizace života společnosti. Žijeme v přechodné etapě od průmyslové společnosti ke společnosti "služeb", ke společnosti s vyšším poznáním a s vyššími komunikativními vztahy. Přecházíme od etapy fordismu k etapě postfordismu. To mění životní styl nejširších vrstev obyvatelstva. Předmětem výzkumu se proto musí stát všechny složky, které se těchto proměnných procesů účastní. Programové okruhy výzkumu jsou v informativní části zprávy určeny několika programy. Jsou to:

- prostorový a sídelní vývoj v Evropě,
- udržitelný prostorový vývoj,
- regionalizace,
- prostorový a sídelní rozvoj v Německu,
- prostorové důsledky sociodemografického pohybu,
- plánovací právo a plánovací postupy,
- městské a regionální sítě,
- nástroje územního plánování.

Západoevropskou problematikou se zabývá Západoevropská pracovní skupina. Jako aktuální byla vyhlášena problematika volných prostorů v urbanizovaných zónách. Ty představují územní rezervy pro zachování únosného životního prostředí a potenciální rekreační plochy v hustě obydlených sídlech. Pracovní skupina pro východní prostor se od roku 1991 zabývá otázkami využívání oblastí kolem Severního moře, které zajímají především Německo a Polsko, které jsou nositeli tohoto programu. Na jaře 1997 nově konstituovaná Pracovní skupina pro střední a jihovýchodní Evropu, jejíž pracovní jádro představují reprezentanti Německa, Rakouska, České republiky, Slovenska, Slovinska a Maďarska (vznikla z původní Pracovní skupiny Německo - česko - slovenské), rozšířila pole svého zájmu na celou oblast střední a jihovýchodní Evropy. Uskutečňuje nejméně dvakrát do roka pracovní setkání vždy s předem určeným tématem jako např. vzdělávání v oblasti územního plánování, tvorba multilinguálních terminologických slovníků, teorie plánování a plánovací praxe ap. V současné době pracuje také nová ad hoc Pracovní skupina "Koncepte vývoje evropského prostoru" (EUREK), a to na základním do-

kumentu k této otázce, jehož koncepce byla předložena zasedání odborných kruhů v červnu 1997 v Noordwijku se žádostí o projednání v nejširších odborných fórech.

Důležité podněty k vědeckému bádání o prostorovém uspořádání a k územnímu výzkumu představují doporučení odborných orgánů Evropské unie, ev. zasedání ministrů členských zemí EU pověřených územním plánováním - často ve spojení s problematikou bytovou. Takovým dokumentem je nejnověji INTERREG II C, věnovaný koncepčním otázkám územního uspořádání Evropy jako Evropy regionů, na němž se mají podílet odborné pracovní skupiny nebo menší specializované týmy. Výsledek jejich práce by později měly projednat vyšší orgány Komise Evropské unie a jednotlivé členské země. Předpokládá se však poměrně dlouhodobé projednávání, během něhož bude

nutno odstranit nebo minimalizovat výhrady jednotlivých členských zemí.

Důležitou informační a zprostředkovatelskou platformu představuje v roce 1994 založený "Evropský časopis pro územní rozvoj EUREG", vzniklý z iniciativy a ve spolupráci ARL a francouzské DATAR jako tribuna odborníků pro územní plánování všech evropských zemí. Časopis vychází obvykle v podobě monotematických čísel a má vysokou odbornou úroveň.

Pracovní program Akademie pro rok 1998 vyšel už z nové koncepce práce ARL, zavádějící rozlišování krátkodobých a střednědobých, resp. dlouhodobých úkolů, vymezujících přesněji okruhy a sféry vědeckého zájmu každé ze tří sekcí Akademie (I. Udržitelný prostorový vývoj, II. Obyvatelstvo, sídla a infrastruktura, III. Koncepce a realizace), registrující pracovní programy

Zemských pracovních skupin, a konečně centrální nebo regionální aktivity Akademie v roce 1998.

Výroční zpráva ARL představuje dokument registrující podrobně výzkumné práce Akademie, z jejichž obsahu lze odvodit i vazby na celoevropské nebo evropsky regionální (oblastní) problémy. Česká delegace se účastní velmi aktivně na pracích dřívější německo - česko - slovenské a nynější středo- a východoevropské pracovní skupiny, jejíž poslední zasedání se uskutečnilo 17. - 18. září v Sušici. O výsledcích tohoto zasedání, které proběhlo na téma "Regionální disparita a regionální politika" bude podána samostatná informace.

Alois Andrlé

¹⁾ *Jahresbericht '97. ARL Hannover, 92 s.*